VORNA

SKOL I KOMUNIDAT

6e JAARGANG
SEPTEMBER 1975

MAANDBLAD VAN DE VAKBOND LEERKRACHTEN ARUBA

7

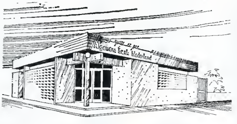
Bij de voorplaat:

"Wanneer krijg ik nu eens eindelijk onderwijs in mijn eigen taal?"

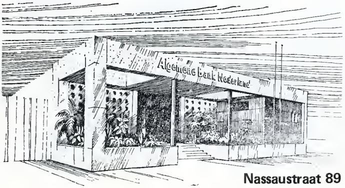
Algemene Bank Nederland N.V.

Aruba Branch

GAARNE TOT UW DIENST

B. v/d Veen Zeppenfeldtstraat 67

Nassaustraat 89

goede service in moderne sfeer

ASCA

Assurantie Service Centrum Aruba

OOK UW VERZEKERINGS AGENT

BENT U WEL MAXI VERZEKERD?

Wij zullen u graag tegen mini-tarief maxi verzekeren

Voor alle inlichtingen en offertes:

tel. 2720

FRIESCHE VLAG MELK

BOEKHANDEL

Mariska

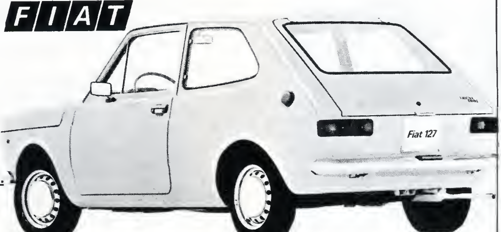
NU OOK IN
PLAZA SHOPPING CENTER

Ultra modern van opzet

Fantastische collectie leesboeken
Bijna alles voor school en kantoor

plus onze Discobar
voor de muziekliefhebbers

...de beste aankoop is de economische klasse-auto FIAT

nu met de goedkope 127
twee-deurs saloon
drie-deurs station

tevens: de 1400 cc.
special vier-deurs,
in standaard of met
automatische transmissie

VIANA AUTO SUPPLY CO., INC.
San Nicolas, Tel. 5120-5121
NATIONAL MOTORS
Dakota, Tel. 1505-3027

redactie

j. jutten, j. j. coutinho, r. r. kelly, g. kraai, j. polak, a. vrolijk m. winklaar

redactie adres:
paradera 82
bank:
a.b.n., banknr. v. 62583
t.n.v. "vorm"
layout:
r. en j. de graaff
fotografie:
r. de graaff

drukkerij: v.a.d. (offset)
abonnementen (op aruba alleen voor personen buiten het onderwijs):
f. 15,— per jaar

hoofdbestuur

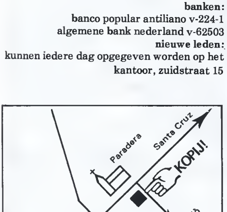
DAGELIJKS BESTUUR:

frank zaandam, *voorzitter*
pedro velásquez, *vice-voorzitter*
madonna stephens, *secretaresse*
elsa dowling, *2e secretaresse*
vilma wever, *penningmeesteresse*
willy richardson, *2e penningmeester*

COMMISSARISSEN:

yvonne sno, v.o.
ine aalbers, b.o.
wilma andres, b.o.
tineke pengel, b.b.o.
joan francis, n.o. (huishoudondw.)
henk weustink, mavo
ben roord, vwo/havo/hbo

bestuursadres:
p.o.b. 582, oranjestad
vergaderplaats:
zuidstraat 15
tel. 4219; v.l.a.-leden die hier willen vergaderen kunnen de sleutel op het kantoor afhalen.
banken:
banco popular antiliano v-224-1
algemene bank nederland v-62503
nieuwe leden:
kunnen iedere dag opgegeven worden op het kantoor, zuidstraat 15

SKOL I KOMUNIDAT

VORM

SKOL I KOMUNIDAT

UITGAVE VAN DE V.L.A.

6e JAARGANG no. 7
SEPTEMBER 1975

V.L.A. organiseert ONDERWIJS KONGRES op aruba

tekst: J. JUTTEN - foto: R. DE GRAAFF

Reeds maandenlang is men binnen de V.L.A. bezig met het voorbereiden van een groot onderwijskongres, dat gehouden zal worden van 20 t|m 24 oktober 1975.

ONBEHAGEN

Er lijkt wel behoefte aan te bestaan aan zo'n kongres, een mogelijkheid om eens met z'n allen diepgaand te diskussiëren over de onderwijssituatie op Aruba. We vertellen niets nieuws wanneer we konstateren dat er bij alle betrokkenen - en niet in de laatste plaats bij de leerkrachten zelf — een groeiend onbehagen heerst t.o.v. het onderwijs op Aruba.
De oorzaken daarvan hoeven we niet ver te zoeken: Men is zich de laatste jaren steeds meer bewust geworden van het feit dat er in het onderwijssysteem een aantal fundamentele zaken volkomen fout zijn, zonder dat de beleidsvoerende autoriteiten ook maar het uitzicht bieden op een mogelijke verbetering.

Weg met dat zittenblijven!

ZITTEN BLIJVEN

Centraal thema

KABES DURU?

De fundamentele tekortkomingen van ons onderwijssysteem zijn misschien wel het meest duidelijk aan het licht gebracht door Dr. A. C. Prins-Winkel in haar rapport "Kabes Duru?"
In dit rapport — waarop zij promoveerde tot doctor in de sociale wetenschappen aan de Universiteit te Amsterdam en dat gebaseerd is op een uitgebreid onderzoek naar de schoolprestaties van ruim 3400 kinderen — wordt gekonkludeerd dat het onderwijs op de Benedenwinden faalt voor 80% van de bevolking. Oorzaak van dit falen: het feit dat de moedertaal niet de voertaal op school is. Dit rapport verscheen medio 1973. Sindsdien is er niets veranderd. De huidige minister van onderwijs deed wel een paar schuchtere pogingen het Papiamentu op de basisschool in te voeren, maar hij keerde haastig op zijn schreden terug, zodat we nu weer zijn waar we waren. Alleen de frustatie is toegenomen.

WEG MET HET ZITTENBLIJVEN!

Het Antilliaanse onderwijs is een natuurgetrouwe kopie van het Nederlandse; echter op een punt is er een belangrijk verschil: het zittenblijven.
Het gemiddelde aantal zittenblijvers op de basisscholen in Nederland is 7,4% (Doornbos) terwijl dat cijfer voor de Benedenwinden maar liefst 25% is!! In het rapport Kabes Duru? wordt vermeld dat de schoolgaande jeugd 32% van de bevolking uitmaakt. Wanneer deze cijfers thans nog steeds kloppen en we ze op Aruba toepassen, dan leert een ruwe berekening dat aan het eind van het vorig schooljaar hier zo'n 5000 kinderen moeten zijn blijven zitten. Wat dit aan persoonlijk leed in vele gezinnen heeft gebracht, laat zich gemakkelijk raden. In het algemeen wordt het zittenblijven zowel door leerkrachten als door ouders als een onvermijdelijk verschijnsel aanvaard; het hoort erbij, het is nooit anders geweest. De V.L.A. wil het zittenblijven als een probleem zien, een probleem dat opgelost dient te worden! Dat het ook zonder zittenblijven kan wordt wel bewezen door het feit dat in een aantal landen het verschijnsel zittenblijven niet bestaat (U.S.A., Engeland, Zweden).
Het zittenblijven is als centraal thema voor het kongres gekozen, omdat dit probleem raakvlakken heeft met vrijwel alle andere aspekten van het onderwijs. Zodat, uitgaande van dit centrale probleem, een goede totaal analyse zou kunnen ontstaan van de onderwijssituatie op Aruba. Dit zou weer kunnen leiden tot het opstellen van een uitvoerbaar werkplan waarin wegen worden aangegeven om

1e het zittenblijven uit te bannen,
2e allerlei mogelijke andere verbeteringen in ons onderwijssysteem aan te brengen.

ORGANISATIE

Het organiseren van zo'n kongres is geen kleinigheid. Er zullen nog heel wat problemen en probleempjes moeten worden opgelost voor 20 oktober. Daarvoor zijn diverse kommissies ingesteld die alle met een specifiek probleem belast zijn.
Zo is er een kommissie-huisvesting, die een geschikt onderdak moet vinden voor zowel het kongres als voor de gasten; een kommissie-financiering, die de financiële kant van de zaak zo gezond mogelijk moet zien te regelen (subsidie?); een kommissie-ontspanning en rekreatie, die moet zorgen dat de inspanning zo af en toe wordt afgewisseld met ontspanning; een kommissie-zittenblijven, die het centrale thema zoveel mogelijk van alle kanten bestudeert.

GELIJKE KANSEN

Deze laatste kommissie heeft o.a. op zijn verlanglijstje staan: gelijke kansen voor iedereen in het onderwijs. Ongetwijfeld een goede zaak. Maar persoonlijk geloof ik niet dat de grote verschillen en onrechtvaardigheid die in onze maatschappij te zien zijn, zullen verdwijnen als iedereen gelijke kansen in het onderwijs krijgt. We kunnen nu eenmaal niet allemaal arts, hoogleraar of advokaat worden. Wie de verschillen in onze maatschappij wil verminderen, zal moeten inzien dat de oorzaak niet ligt bij de school, maar bij de maatschappij zelf, die sommige mensen een hongerloontje betaalt terwijl anderen niet weten wat ze met hun geld moeten doen. Er bestaat voor mij geen enkele argumentatie die aanvaardbaar maakt dat anno 1975 sommige kinderen nog met hun schoenen in de hand naar huis moeten lopen, terwijl andere kinderen hen in een geairco-de auto voorbij suizen.

Behalve de data 20 t/m 24 okt., zijn er op het moment van dit schrijven nog niet veel meer konkrete gegevens m.b.t. het kongres bekend. Zo is b.v. nog niet bekend waar het kongres zal worden gehouden en wie de sprekers zullen zijn. Wel kunnen we de dagindeling geven zoals die waarschijnlijk zal zijn:

8.30—10.00	inleiding
10.00—10.30	pauze
10.30—12.00	diskussie
12.00—12.15	pauze
12.15—13.30	plenaire vergadering.

Ondertussen hopen wij van onze lezers reakties te ontvangen, zodat wij de diskussie voor het kongres op gang kunnen brengen.

IN MEMORIAM

ALIDA WONG

Voor velen van ons die haar iedere dag of bijna iedere dag tegenkwamen, hetzij op het werk, de kursus of op het kantoor van de VLA, is het nog steeds moeilijk te wennen aan het idee dat zij er niet meer is. Onbegrijpelijk dat zo'n ijverige en energieke jongedame er plotseling niet meer is.
Het is niet nodig om al haar kwaliteiten te gaan opnoemen, omdat ieder die haar enigszins kende weet dat zij altijd klaarstond om te helpen met wat dan ook.
Alida Wong was een van onze militante "kompañeras". Tijdens de laatste staking konden we haar iedere dag, van 's morgens vroeg tot 's avonds laat, aktief bezig zien in ons kantoor aan de Wilhelminastraat.
Alida bezat een enorme liefde voor de minderbedeelden hetgeen gepaard ging met een zeer kritisch en oprecht militantisme. Alida was ook lid van onze redaktie, zeer aktief, enthousiast en vriendelijk.
Alida we zullen je missen. Rust in vrede.

REDAKTIE VORM

1e Studieweekend voor kontaktpersonen

Zoals aangekondigd organiseert het hoofdbestuur van de V.L.A. in het weekend van 19-20 september een studieweekend voor alle kontaktpersonen.
Dit weekeinde is nodig gebleken nadat het hoofdbestuur een grondige analyse van de situatie der kontaktpersonen heeft gemaakt. Deze analyse heeft aan het licht gebracht dat de kontaktpersonen van de V.L.A. slechts als "postbodes" fungeren. Zij zijn voornamelijk belast met het uitdelen van Tussenvormen en Vormen. Van een werkelijke kommunikatie tussen het hoofdbestuur en de kontaktpersonen is geen sprake. Geen wonder dat verschillende scholen geen kontaktpersonen hebben of dat vele kontaktpersonen hun taak niet gemotiveerd uitoefenen. Het studieweekeinde wordt een heel praktische bezinning op de taak van deze funktionarissen. In tegenstelling tot andere studiedagen wordt er hier niet geschermd met theorieën etc., maar wordt er konkreet uitgegaan van de situatie der kontaktpersonen nu en in de nabije toekomst. Voor eind augustus hebben alle kontaktpersonen een circulaire ontvangen waarin zij worden opgeroepen voor een vergadering met het hoofdbestuur. Deze vergadering wordt per distrikt gehouden, om zo alle kontaktpersonen te bereiken. Op deze vergaderingen krijgen alle kontaktpersonen de gelegenheid hun ervaringen weer te geven. Deze ervaringen worden door het hoofdbestuur zodanig gesystematiseerd dat het als onderwerp op het studieweekeinde behandeld kan worden. Tezamen met deze ervaringen zal het hoofdbestuur een model aan de kontaktpersonen presenteren dat ook tijdens de studiedagen bediskussiëerd zal worden.

In dit model krijgen de kontaktpersonen een grote verantwoordelijkheid toebedeeld. Zij worden als het ware vertegenwoordigers van het hoofdbestuur op de verschillende scholen. Geheel nieuw in dit model is dat er een indeling in distrikten zal worden gemaakt. Ieder distrikt kiest dan zijn eigen hoofdkontaktpersoon, die dan zitting zal nemen in een kontaktraad (bestaande dus uit hoofdkontaktpersonen). Deze kontaktraad zal twee keer per maand met het hoofdbestuur vergaderen en zal mede het beleid van de V.L.A. bepalen.
Het belangrijkste in deze opzet is wel dat de ervaringen van de leden middels de kontaktpersonen het hoofdbestuur bereiken, terwijl het beleid van het hoofdbestuur voor een groot deel door de leden uitgestippeld zal worden via de kontaktraad.
Over de funktie van de toekomstige kontaktpersoon zijn we nog lang niet uitgepraat. Het hoofdbestuur wil bij deze een beroep doen op alle kontaktpersonen om dit eerste studieweekeinde bij te wonen, zodat wij werkelijk van een geslaagde bijeenkomst kunnen spreken.

HOOFDBESTUUR V.L.A.

NOS ENSEÑANSA ta reflehá NOS SISTEMA DI BIDA

Nos sistema di enseñansa den su forma basiko ta un reflekshon di e sistema ku henter nos komunidat ta biba aden.
Un mucha ku yega nobo skol ku 6 aña pa bai prome klas ya ta predestiná segun e medio ambiente (milieu) ku ela wordu kriá aden.
Si e mucha aki a nase i a wordu lantá den un famia riku of un famia bon pará su chensnan ta 80% pa kaba su karera eskolar ku exito.
Si en kambio e mucha a sali for di un famia pober, kaminda e kabes di famia i hopi biaha tambe e mama mester traha duro for di mainta trempan te atardi laat pa mas o menos e famia keda existi, e chensnan di e mucha aki ta 15%, 85% di chens ku elo faya den transkurso di enseñansa basiko.
Pakiko e mucha di famia pober ta predestiná pa faya den nos enseñansa?
Nos enseñansa, meskos ku nos ekonomia, meskos ku nos politikonan ets., tur ta produkto di un sistema di produkshon inhusto, kual a pone su basenan tambe pa forma **ideanan** pa konsolidá i mantené e sistema di produkshon aki ku sin duda algun ta na benefisio di solamente un parti masha chikito di nos komunidat. E sistema di produkshon aki ta e sistema di produkshon kapitalista, kaminda sierto gruponan elitario ta poderá nan mes di e produkshon ku a sali for di e labor di un gran masa di hende, pagando nan un sueldo mas miserabel posibel, sin ku nan mes a saka ni un dede den realisashon di e produkto. Ku otro palabra, e labor of trabow di e gran masa ta wordu kumprá barata mientras ku tur e produkshon ta bay pa e "doñonan" kendenan ta stipula na nan antoho e preisnan di e produktonan.
Hopi biaha nos ta haya ku e plaka di e trahador no ta alkansá pa kumpra un produkto ku e més a realisá!!!
E sistema aki ta krea **klasenan**. Klasenan kual nan interesnan ta kompletamente kontradiktorio ku otro: E klase trahador ku kier elevá su nivel di bida marginario, i e klase explotador ku kier sigi aumentá su ganashi mas i mas.
Pa duna nan yuinan edukashon e klase dominante a krea skolnan.
Skolnan den prinsipio tabata solamente pa e klase riku i ningun momento só e klase explotá tabatatin chens di desaroyá su mes, komokiera ku e lo por a bai forma un peliger e ora pa e klase ku tabata dominando.
Skol mester a prepara e yui di e shon riku pa asina e por sigi rond e negoshinan i e propiedatnan di e famia mas efisientemente. Ademas skol mester a duna nan sufisiente konosemento di frivolidatnan ku tabata na moda den kada di nan temponan.
E klase explotá NUNKA a haya chens di desaroyá su mes, i te awe ainda su chensnan ta poko. Ta te na e momento ku tabatatin mester di trahadornan eduká den un of otro spesialidat e klase trahador a kuminsa haya oportunidat pa studia. Pero e estudio aki tabata mas bién un estudio ku mester a aumenta e produkshon pa asina aumenta e ganashinan di e klase riku.
Ehempelnan den nos komunidat tin hopi. P.e. ETAO: E skol aki a wordu kreá pa krea muchanan ku ta "fit" den e patronchi di ganashi di e hotelnan grandi.
E HTS na Korsow a bin pasobra SHELL mester di un par di "HTS-ers". Ora ku nan no tin mester di mas "HTS-ers" e skol lo wordu será.
E Rechtshogeschool na Aruba a wordu kreá pasobra negoshinan grandi mester di abogadonan pa defende e aspekto hurídiko di nan explotashon.
Asina nos por sigi koi ramo pa ramo den nos enseñansa i nos lo ripará ku di nos komo maestro di skol ta wordu sperá pa krea muchanan ku ta fit den e sistema aki, pa asina e klase dominante sigi disfrutá di e ganashinan ku e labor di e klase trahador ta trese pa nan.
Si nos kier kaba ku e kedamento di sinta, si nos kier drecha nos enseñansa, anto nos tin ku kuminsa pensa ta kon ta e manera mas husto pa duna kada mucha sea riku of pober e MESUN OPORTUNIDATNAN di triunfa.
Esey lo kiermen ku kada mucha ariba nos islanan mester haya un medio ambiente (milieu) adekuado ku lo permitié desaroyá su mes i ku ta stimulé tambe pa progresá den su estudio.
Esey kiermen ku nos enseñansa lo mester trata na buska e kualidatnan di kada alumno i yudé desaroyá esaki te na unda ku e por i NO manera nos ta hasiendo awor ainda: hasinan sirbidor di e klase explotador!!!
Nos enseñansa mester tin komo meta yuda krea e homber i e muher nobo ku lo gia nos pueblonan den e kaminda di e **berdadero libertat: E LIBERTAT FOR DI EXPOTASHON!!!**

J. J. COUTINHO

inflashon ta sigi,

R. R. KELLY

Den e ultimo lunanan tabata hopi den prensa e asunto di medidanan ku Gobiernolo kier tuma. Den e kaso aki nos ta haya tres partida: Gobierno

Sindikato

Komersio

Naturalmente kada partida a trese nan punto di bista dilanti pa loke ta trata medidadnan ku lo mester wordu tuma riba tereno finansiero i sosial-ekonomiko pa asina purba kombati e konsekuensianan di e inflashon i reseshon ku ta azotando aktualmente e mundo kapitalista, di kual nos islanan tambe ta forma parti.

Union di sindikatonan na Aruba

Un punto hopi positivo ta e hecho ku tur sindikatonan na Aruba, FESINA, AVVA i IOUWA a haya otro i a sinta diskuti i delibera largamente riba nan punto di bista i a logra tambe bin ku un posishon konhunto pa kombati desempleo i pa logra medidanan adekuado i solushonnan pa e problema finansiero-ekonomiko serio.

Esaki siguramente ta algo sumamente importante pa e mundo obreril; solidaridat entre sindikatonan, ku ta nifika tambe union i mas forsa pa e klase obrero.

E union di tur sindikatonan aki na Aruba ta algo ku no solamente awor ta nesesario, pero den e proksimo añanan e lo ta un eksigensia pa e klase obrero. E klase obrero ku den e mundo kapitalista ta esun ku ta destina pa bira viktima di medidanan ku lo wordu tuma pa "salba" ekonomia.

Loonstop - prijsstop???

Ya awor aki gobierno kier bin ku un loonstop. Nos ta sita for di e pakete di gobierno **"Maatregelen op financieel en sociaal-economisch terrein ter verzachting van de gevolgen van de recessie"** for di e kapitulo **"inkomensmatiging"** lo sigiente:

— Gedurende een half jaar zal hierbij de aanpassing van de kosten van levensonderhoud van inkomens alsook verhogingen niet worden toegestaan.

Daarna zal de regering indien het algemeen sociaal-economische belang dit vereist, ofwel de periode verlengen met 6 maanden, ofwel een beperkte verhoging of indexering toestaan voor dezelfde periode.

Nos ta sinta for di e kapitulo **sociaal-economische maatregelen:**

— Op het terrein van het prijzenbeleid zullen per 1 augustus(?) a.s. Ministeriële Beschikkingen worden afgekondigd waarbij ingevoerd wordt:

- een **prijsstop** voor een aantal goederen en diensten,
- een systeem van absolute en van relatieve marges toegepast op een pakket van goederen,
- het bestaand systeem van maximumprijzen zal voorlopig worden gecontinueerd met dien verstande dat voortaan deze prijzen voor een langere periode (3 maanden) zullen vastliggen.

— Per 1 oktober a.s. zal een **inkoopcentrale**

inkoopcentrale: un mester

in het leven worden geroepen op Curacao en Aruba voor de meest noodzakelijke eerste levensbehoeften (rijst, vlees, aardappelen, funchi, melkpoeder e.a.).

For di e pakete di medida di gobierno nos ta sita spesialmente e dos partinan aki (naturalmente tin hopi mas medida, pero ta difisil pa nos menshona tur den e artikulo aki), pasobra esakinan ta medidanan ku ta toka e obrero direktamente i ta un di e problemanan ku e ta hay'e konfronta kun'e direktamente i diariamente.

Un loonstop ta algo inaseptabel pa e klase trahado.

Inkoopcentrale: UN MESTER

E promer medida ku sigur sigur mester bini ta un inkoopcentrale. Un inkoopcentrale ku durante añanan kaba sindikatonan ta luchando p'e direktiva di nos sindikato V.L.A., hunto ku e otro sindiktonan di Aruba ta para fuertemente tras di e proyekto aki, pasobra un inkoopcentrale ta un ayudo direkto i kontrolable pa alivia e peso pisa di kosto di bida.

Nos ta sita for di e pakete di medida:

Algemeen

De wereldwijde recessie, welke zich sedert eind 1973 heeft ingezet, heeft tot ernstige verstoring van het economisch leven op de Nederlandse Antillen geleid.

Aangezien nauwelijks sprake is van lokale produktie van voedsel en praktisch alles in deze sektor moet worden ingevoerd, uit Amerika en Europa, heeft de wereldinflatie ernstige gevolgen gehad in het bijzonder voor het meest behoeftige deel van de bevolking van de Nederlandse Antillen.

Bovendien is onze concurrentiepositie zwak, door een relatief hoog loonniveau. De prijsstijgingen in de Antillen zijn sinds 1974 groter dan de toeneming van het gemiddelde invoerpeil en ook dan de prijsstijging in onze afzetgebieden.

Deze faktoren, gevoegd bij de hier gebruikelijke koppeling van loonstijging en prijsstijging, veroorzaken een verdere verslechtering van onze concurrentiepositie.

Nos kier bisa klaramente ku e asunto di inflashon i reseshon ta un di e hopi konsekuensianan negativo di e politika di e ekonomia kapitalista. Un ekonomia basa riba eksplotashon dor di podernan grandi i gruponan priveligia riba e gran masa trahador.

E klase obrero no tin ningun kulpa di e situashon aktual mundial i ya ku nos islanan tambe ta forma parti di e sistema i e ekonomia dekadente, nos klase obrero tampoko lo por tin kulpa algun di e situashon aktual na nos islanan.

Nos ta ripar ku ainda gobierno tin e tribilidad grandi di bin kulpa nos obreronan en parti i mustra nan komo un di e faktornan kausante di e situashon ekonomiko prekario di nos islanan.

Si kier yega na kombati e problema grandi ku aktualmente nos islanan ta haya nan mes konfronta kun'e, anto mester kuminsa analisa profundamente i di un forma kritiko e diferente aspektonan (sosial, ekonomiko, kultural, politiko) den nos komunidad i purba haya e **berdadero origennan i kausanan** di nos situashon aktual.

I a base di esei por bin ku un planifikashon a largo plaso, no solamente pa kombati e situashon aktual, ku den transkuros di tempo lo bira mas i mas pio pero un planifikashon ku paulatinamente i sistematikamente li mester elimina e faktornan ku ta e kausantenan di nos situashon aktual.

KEDA SINTA

Kiko ta keda sinta?
Keda sinta ta: ora un mucha no ta bai un klas mas haltu na fin di e aña eskolar ei.
Den bista di maestronan: keda sinta ta un medio pa drecha prestashon di e mucha den enseñansa, ku pa un of otro motibo no a progresa bastante riba un of mas parti importante di e plan di enseñansa di e skol, pa por sigi enseñansa den e proksimo aña.
Pa ser mas konkreto, muchanan ku ta keda sinta ta haya e oportunidat pa un biaha mas tuma parti ma e enseñansa, di kual e no tin sufisiente resultado den e aña ei.

Pakiko muchanan ta keda sinta?
Muchanan ta keda sinta pasobra: Nan no tin sufisiente punto pa bai otro klas, debi ku nan resultado no a kuadra kompletamente ku e programa di e aña eskolar ei.
Awor nos ta puntra, dikon e puntonan no ta sufisiente?
1. E sistema di ku un programa ku MESTER wordu kabá den e aña ei i den e klas ei (leerstofjaarklassensysteem).
2. E sistema di duna les na tur mucha na e mesun tempo, kual no ta duna e maestro e oportunidat pa pone atenshon na kada mucha individualmente (klassikaal onderwijs).
3. E sistema ta ensera tambe un kantidat di ora ku ta wordu uzá pa kada "vak". P.e. rekenen, taal, lezen.
4. Lei ta papia di 6 aña di enseñansa konsekutivo; pues tin un sierto relashon entre e periodonan eskolar aki. Kier men ku e 6 añanan aki mester worde rekori un tras di otro. Despues di 2e klas no por bai 5e klas; bo mester bai 3e i 4e klas promé.
5. Un mucha mester domina algo na un sierto grado pa e por komprende otro ku ta sigi. P.e. si e mucha no por konta i kita e no por dividi.
6. Nos por mira ku e akoplashon di sierto materia di enseñansa ku sierto añanan eskolar tin komo konsekuensia ku **nos ta para negativamente enfrente di laga muchanan bai otro klas ku no ta domina sufisientemente e materia di e aña aki pa por sigi enseñansa den e aña eskolar ku ta bini.**
Un ehemplo konkreto: un mucha ku no ta domina e materia di 2e klas no por bai 3e klas.

Pa muchanan ku ta swak den siñamento e sistema di enseñansa aki ta forma un obstakulo. Pa muchanan ku ta mas inteligente e sistema no ta ofrese algo mas pa desaroya nan kapasidat.
Ku algun (hopi) mucha no ta alkansa e meta esensial di enseñansa den sierto tempo, tin varios motibo:
1. diferensia individual den inteligensia. No ta tur mucha tin mes tanto inteligensia,
2. nivel di desaroyo. No ta tur mucha di 8 aña ta mes desaroyá,
3. idioma. Na kas e mucha ta papia Papiamento mientras na skol e ta haya Hulandes,
4. liheresa den trahamento. No ta tur mucha por traha mes lihé,
5. enfermedat. Un mucha por keda kas pa motibo di malesa,
6. sirkumstansianan di kas. P.e. tata sin trabow, mucha sin tata ni mama.

Pues esakinan ta e motibonan den realidat pakiko e muchanan ta keda sinta. Kiko lo mester hasi pa kombati keda sinta?
Den mi opinion, lo mester bin un skol kaminda kada mucha tin oportunidat igual. Pa desaroya nan mes optimalmente. Den e skol aki ningun mucha ta keda sinta. Si resulta ku e no ta bon den un of mas "vak" den e aña eskolar ku ta bini e ta haya e lesnan aki un biaha mas.
Pa e muchanan por komprende loke e maestro kier presenta nan e maestro mester papia loke e muchanan por komprende, esta Papiamento.
Na e sirkumstansianan di kas e skol por hasi poko, si e skol mester tene kuenta ku e sirkumstansianan aki.

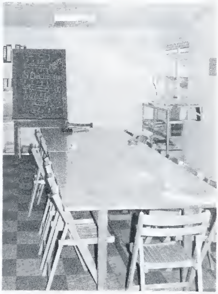
M. WINKLAAR

Het V.L.A.-kantoor is verhuisd

Het nieuwe adres is: ZUIDSTRAAT 15 (achter het vorige adres, Wilhelminastraat 40) WE ZITTEN NU HIER:

resumen di e IV seminario di antias hulandes

For di dia 14 te 26 di juli ultimo Instituto de Formación Social del Caribe, INFOSCAR, a organisa un seminario pa sindikalistanan di Aruba, Bonaire i Korsow. INFOSCAR ta forma hunto ku ICAES (Mexico i Sentro Amerika), INANDES (norte di Sur Amerika) i INCASUR (sur di Sur Amerika) e kuatro institutonan di formashon di Central Latinoamericana de Trabajadores, CLAT. Seminarionan asina ta worde teni na e Universidad de los Trabajadores de América Latina.

Di Korsow tabata tin 9 representante di diferente sindikato, i di Aruba 2 representante di ANAAB, 3 di FTA, 2 di UEA i 2 di VLA.

Dialuna dia 14 di juli tabata tin apertura di e seminario ku palabranan di e direktor, kompañero Errol Cova. E.o. e a bisa ku e posishon di sindikalismo na Antias ta bira mas i mas importante i pisá. Ta pesey formashon ta nesesario pa lidernan sindikal. Sindikato no ta pa sera c.a.o.-nan of drecha algun problema di e trahadonan so, pero pa trese kambionan fundamental i general. Sin formashon sindikalismo ta keda será i ta bira un instrumento pa politikonan.

Pakiko te na Caracas pa formashon?

Tin símtomanan di doño di trabow i politikonan ku kier trese desunion entre trahadonan. Pa bay afo un trahado por haya liber mas lihé. Na Antias no tin lokalidat adekuado. Nos tin ku fortalese sindikalismo. Si bo no tin formashon bo ta bira un konformista; bala di politikonan.

Tambe ne a okashon ey a hiba palabra un miembro di Buro di CLAT, kompañero Eduardo Garcia. E a pone enfasis riba importansia di e seminario. Sindikalistanan mester formashon kompleto pa duna kontesta na e problemanan di e klase trahado. Pues nos mester elimina e kausanan di e problemanan. E problemanan aki ta riba tereno kultural, edukashonal i politiko. Sindikalismo mester tin su propio opinion tokante esakinan. Tambe e movimento sindikal ta masha importante den e desaroyo di independensia di Antias ku ta masha serka. Ademas Caribe ta hopi importante den Amerika Latina loke ta konserni poblashon, rikesa mineral, kultura i estrategia militar.

Pa e biaha aki nos ta publika dos di e topikonan ku a worde trata i e orador.

Kiko ta e balor di eksistensia di un sindikato? E sindikato su balor ta depende di e forma ku e a logra organisa e hendenan ku ta ta traha den sierto ramo i su meta ta defende interesnan di e grupo aki.

Den praktika nos ta mira diferente sorto di sindikato. E poder no ta sinta den e **kantidat** di miembronan, sino den e **KALIDAT** di e miembronan depende di e trabow di e trahadonan, e influensia ku nan tin riba e proseso ekonomiko.

E sindikato mester ta organisa i e miembronan mester ta konsiente di e balor di e of nan sindikato. Pa desaroya e poder di e sindikato nos por usa un di e instrumentonan ku ta **FORMASHON.** Formashon ta un meta pa logra otro Metanan, p.e. drecha posishon di e trahadonan.

Kiko kier men Formashon?

Formashon ta un proseso, i pa medio di e proseso aki e hende ku ta wordu formá ta bira mas konsiente di su situashon. E ta algo ku ta wordu hasi konsientemente. Un persona den formashon mester hanja informashon i eksperensia pa komprende su situashon p.e. pakiko mi a bira miembro di e sindikato?

Segun CLAT formashon ta un desaroyo integral di e kapasidatnan di e aspektonan di un ser humano den figura di un trahadó. Meta di esaki ta di pone su kapasidatnan i posibilidad na servisio di e organisashon ku e ta pertenese i pa sina desaroya un banda e organisashon i di otro banda desaroya su persona.

Formashon di CLAT tin dos meta:

1. e kier forma e trahadó,
2. e kier hasi uso di e trahadó formá pa fortalese e posishon di sindikatonan.

Hopi enfasis ta wordu poni riba e palabra konsiente di nan posishon den e komunidat, pasobra hopi sindikatonan ta faya debi na ku nan miembronan no ta konsiente kiko ta tuma lugar den nan komunidat; nan no tal **KONSIENTE** di e posishon di nan sindikato den e komunidat ey.

Ora un kurso di formashon ta wordu organisa kiko ta mas importante:

— formashon di e miembro komo individuo of formashon di bo miembronan pa fortalese bo sindikato. Tambe ta di importansia riba kual aspekto di e ser humano bo ta pone enfasis den formashon (intelektual, sosial, emoshonal).

FORMASHON

Ora e proseso kuminsa, e ta kuminsa ku hendenan no formá i e ta kaba ku hendenan formá.

Prome ku nos kuminsa ku formashon nos tin ku hasi algun pregunta:

1. Ken ta e hendenan? (ki nivel nan tin?), kuanto nan sa di e komunidat?)
2. Kual meta bo kier logra?
3. Kual metodo nos ta uza? (charla, lektura, charla i diskushon).
4. Kiko ta e kontenido? (depende di nivel i meta).
5. Kon e skema di programa di formashon ta?
6. Kon e hendenan formá ta sigi aktua? (evaluashon).

FORMASHON no ta algo puramente intelektual, pues enseñansa. Formashon ta toka henter e persona

— su bida sosial,
— su bida emoshonal,
— su bida moral.

Kon e proseso di formashon ta bay pa hasi di miembronan no-aktivo miembronan aktivo den e sindikato? Kiko ta bin den e kontenido?

1. Informashon riba e tereno ku bo ta duna formashon.
2. Esun ku ta worde forma mester aplika i evalua e informashon riba su eksperensia i e bida real.
3. E persona ku worde forma mester drenta den akshon.

Si tur esakinan worde hasi anto bo meta a worde logra; e persona su aktitut a kambia. Tambe ta masha importante pa duna e personanan ku ta tuma parti na e kurso di formashon partisipashon; nan mester kontribui ku algo na e kontenido di e programa di formashon. Asina ki lo haya nan ta partisipa mas interesadamente na e proseso di formashon.

Riba e aspekto emoshonal masha poko atenshon a wordu poni te ku awor. Esun ku ta haya informashon mester sinti tambe kiko ta nifika den e sistema kapitalista kiko kier men ser trahadó.

Di gran importansia pa tene kuenta ku ne ta tambe ta ku formashon di trahadonan no solamente kier desaroya e parti sosial di e trahado individual, pero e mester ta dirigi den e sentido ku formashon mester apoya kolektividat. Diskushon den grupo tin komo balor ku bo ta siña tene kuenta ku otro, siña skucha, warda bo turno. E metodo ta hopi efektivo pasobra tambe e ta desaroya sierto aktitut ku ta nesesario pa forma kolektividat kual ta un nesesidat primario den kada sindikato.

Sindikato su eksistensia ta depende altamente di formashon di su miembronan. Politikonan i gobernantenan ta mira e peliger mas lihé den formashon ku dirigentenan sindikal. Ta mire komo algo pa fortalese e sindikato. Historia di Antias ta mustra ku e dirigentenan mes no a haya formashon, pesey nan ta mira formashon lo por hasi ku nan lo por perde nan puesto.

Tambe formashon mester purba hasi tur trahado konsiente aunke kual bista politiko ku e tin ku e komo trahado ta ser eksplota. Pesey formashon mester trese union i solidaridat entre trahadonan. Segun CLAT dialogonan entre trahadonan ta un metodo pa ekspresa nan sintimento, nan nesesidat etc.

Dialogo ta trese relashon entre informashon, aplikashon i akshon.

INFORMASHON → APLIKASHON → AKSHON → INFORMASHON

STANLEY LAMP

DEKLARASHON DI PRINSIPIO DI CLAT

estrategia i politika

Saliendo for di e realidat ku nos ta biba aden AWOR i AKI, nos ta mira ku e balornan, normanan i prinsipionan di e sosiedat ku nos tin no ta kuadra ku e naturalesa di humanidat.
Pa haya sa kiko ta e balornan, i prinsipionan di humanidat nos mester tin:
a. un konsepto di kiko ta un hende,
b. un konsepto di kiko ta un sosiedat.
Ad a. Kiko ta un hende?
1. Karakterístikanan di hende: (kon bo por konose?)
- e ta un ser rasional. E por pensa.
- e tin libertat.
- e ta un ser sosial. E ta gusta kontakto ku otro hende.
2. Nesesidatnan di hende: (kiko e mester?)
- materialistiko. Por ehemplo alimentashon, vivienda, paña.
- kultural/spiritual. P.e. edukashon, rekreashon, trabow.
Tur esakinan ta forma e **DIGNIDAT** di hende.
Ad b. Kon un sosiedat mester ta? Kiko e mester garantisá un hende?
1. LIBERTAT pa satisfase su nesesidatnan materialístiko i kultural/spiritual.
2. SOLIDARIDAT. No mester eksisti egoismo.
3. HUSTISIA. E ekonomia mester ta na servisio di hende i no hende mester ta na servisio di e ekonomia.
4. IGUALDAT. Kada hende mester tin e mesun derecho i deber.

Ya ku den e sosiedat aktual tur loke ta menshona ariba no ta realidat, nos mester kambia e sosiedat. Pa uno den kual un hende por biba segun su karakterístikanan i su nesesidatnan.
E sosiedat nobo aki lo ta nos meta di nos akshon; nos ideologia.
Kual ta e estrategia ku nos mester hiba pa yega na e sosiedat nobo?
Kiko nos mester hasi pa yega na nos meta?
Den e estrategia nos mester determina klaramente:
1. e meta ku nos kier logra,
2. e obstakulonan ku nos mester vense,
3. e medionan disponible pa vense e obstakulonan i logra nos meta.
Tambe nos mester konose
- e tereno di bataya,
- e adversario (su forsa; su puntonan debil, su puntonan fuerte,
- nos forsa (nos puntonan debil, nos puntonan fuerte, nos dirigentenan, nos militantenan).
Kon e enfrentamento ku e doño di empresa ta bai aktualmente?
a. direkto. Doño kontra trahadonan.
b. sirkular. Doñonan di empresanan ta asosia i ta hasi konekshon ku polis, ministro di trabow, empresanan mundial. E trahadonan ta keda sera meimei di tur esakinan.
c. dividi i goberna. Doño di empresa ta parti e trahadonan i asina por goberna nan mas fasil.
E meta ku nos kier alkansa ta un sosiedat nobo.
E medio pa yega na nos meta ta un revolushon sosial.
E eksigensia pa logra un revolushon sosial ta konstrui un poder organisá.

Un poder organisá por ta di
- trahadonan (sindikato),
- trahadonan riba nan mes (kooperativo),
- e pueblo (hende sin trabow, amanan di kas).
Ku kiko nos por opera?
a. akshon,
b. organisashon - organisa nos trahadonan,
c. autofinansiamento - di nos organisashon,
d. formashon - forma i imforma nos trahadonan,
e. unidat.

E obstakulonan ku nos mester vense:
a. e mentalidat di e sosiedat kapitalista,
b. problemanan di e organisashon di e trahadonan,
c. problemanan di e trahadonan.

Kiko ta e puntonan di apoyo?
Gruponan ku por yuda nos, partidonan den oposishon, gruponan estudiantil. Politika di relashon interno i eksterno. Pero semper nos mester tene na bista e realidat di e klase trahado.
Kiko ta nos taktika di akshon?
Nos taktika nester ta dirigi pa logra metanan den nos alkanse. Nos mester tene semper na bista **kiko nos ta, kiko nos tin, i kiko nos por.**

Ki politika nos ta hiba den nos organisashon?
Ki kriterio nos ta uza pa ku e medionan ku nos tin disponibel?
Mester tin un relashon i konvergensia entre e medionan aki:
1. rekursonan humano (pues dirigentenan, militantenan i afiliadonan),
2. rekursonan finansiero (fondo di welga, fondo di e organisashon),
3. rekursonan material (lugar pa reuni, aparatonan: typemachine ets.),
4. rekursonan estruktural (komishonan, organisashon).

Den nos akshonnan nos mester tene debido kuenta ku e puntonan ya menshoná pa asina por tin mayor eksito posibel den progreso di e klase trahado.

OSCAR MARTINEZ

overgenomen uit de unesco koerier

mach (mannelijkhe

Een vrouw is een persoonlijkheid, net zoals de man er een is. Dat lijkt nogal vanzelfsprekend, maar toch wordt het nog niet algemeen aanvaard in veel landen, waar nog steeds het oude sprookje opgeld doet dat de vrouw aan de man minderwaardig zou zijn.
Van de karaktertrekken die in een bepaalde periode door de mannen voor echt vrouwelijk worden versleten, zijn de meeste niet natuurlijk maar verworven. Zij zijn het gevolg van gewoonten, gebruiken en het vooroordeel dat bepaalde taken in de gemeenschap in het algemeen echt mannelijk of echt vrouwelijk zouden zijn.
Anders gezegd: of iemand als man of als vrouw wordt geboren heeft te maken met de natuur, maar de rol die man en vrouw in de gemeenschap spelen is aangeleerd en heeft dus te maken met de, voor elke maatschappij verschillende, cultuur. Toch heeft zich juist daaruit een vastgeroeste voorstelling ontwikkeld over wat echt mannelijk en vrouwelijk zou zijn.
Zo wordt in de meeste hedendaagse samenlevingen van de vrouw verwacht dat zij een goede echtgenote en moeder is, met andere woorden dat zij vrouw is binnen het huwelijk. Toch kan een vrouw ook zonder te trouwen moeder worden. Eigenlijk is daar niets schandelijks aan, maar een vrouw die niet volgens de regels handelt wordt door de gemeenschap gestraft door haar het moeder zijn behoorlijk zuur te maken. Een man heeft daarentegen van dergelijke dwangmaatregelen geen last.

In de meeste landen is het leven voor een alleenstaande vrouw dus veel moeilijker dan voor een alleenstaande man. Dit heeft tot gevolg dat de meeste vrouwen zich het huwelijk als levensdoel kiezen. Erger is het voor hen dat in die landen ook heel de opvoeding op het huwelijk is afgestemd. Zonder ons ook maar in het minst tegen het huwelijk als zodanig te willen keren, moeten wij toch vaststellen dat er, in de vorm van dwingende gedragsvoorschriften, over deze instelling allerlei waandenkbeelden de ronde doen: vrouwelijkheid, het huwelijk is onvermijdelijk, de vrouw die niet trouwt wordt een oude vrijster, de vrouw moet als maagd het huwelijk ingaan enz en, daartegenover, de mythe van de 'mannelijkheid', d.w.z. de vergoddelijking van de man en de daardoor vrijwel 'onvermijdelijke' afhankelijkheid van de vrouw, de mythe dus van het 'natuurlijk overwicht' van de man over de vrouw. Wat erop neerkomt dat de man in alles boven de vrouw zou uitsteken.
Wat is er van dit alles werkelijk waar?
De ingrijpende beïnvloeding door de cultuur van wat de westelijke christene wereld als 'natuurlijk' in het gedrag en de rechten van man en vrouw had bepaald, werd onweerlegbaar bewezen. Het onderstaande is ontleend aan de beschrijving van drie verschillende volken van Nieuw-Guinea door de bekende Amerikaanse volkenkundige Margaret Mead:

'Bij de stam van de Arapesj hebben zowel mannen als vrouwen een levenshouding die wij, vanuit onze beperkte Westerse gezichtshoek, tegenover kinderen als 'moederlijk' en tegenover volwassenen als 'vrouwelijk' zouden aanduiden. Zowel mannen als vrouwen zijn er hulpvaardig, rustig en open voor noden en verlangens van anderen. Mannen noch vrouwen hebben er het gevoel dat sexualiteit een belangrijke drijfveer is.
In scherpe tegenstelling hiertoe bleken de mannen en vrouwen van de moendoegoemor-stam zich ontwikkeld te hebben tot meedogenloze, harde, duidelijk versekste lieden bij wie de moederlijke, koesterende kant van hun wezen tot een minimum was teruggedrongen. Zowel mannen als vrouwen benaderen er een mensentype dat wij in onze beschaving alleen zouden aantreffen bij bepaalde onbeheerste en heftige mannen.
Noch bij de Arapesj- noch bij de Moendoegoemor-stam vinden wij in de houding der geslachten sterke verschillen. Bij de Arapesj trouwt de zachte, ontvankelijke man met een zachte en ontvankelijke vrouw en bij de Moendoegoemor trouwt de heftige en strijdbare man met een heftige, strijdbare vrouw.
Bij een derde stam, de Tsjamboeli, vonden wij het tegendeel van de verhoudingen tussen de geslachten in onze eigen beschaving. De vrouw is er de overheersende, onpersoonlijke en leidende partner en de man is gevoelsmatig aan haar ondergeschikt en draagt minder verantwoordelijkheden.
Wij zouden nog heel wat meer voorbeelden kunnen geven waaruit blijkt dat een vrouw niet alleen de rol kan spelen die haar bij ons als vrouw ten deel valt, maar ook de rol die bij òns door de mannen wordt vervuld. Het is duidelijk dat het onderscheid dat de mensen maken tussen de mannen- en de vrouwenrol voor een groot deel te maken heeft met de opvoeding en met de gerichtheid van het onderwijs.
Dit rollenonderscheid is al begonnen in de oertijd, toen men in de oudste leefgemeenschappen de arbeidstaken naar leeftijd en geslacht begon in te delen. En die indeling heeft zich heel de geschiedenis door voortgezet, totdat zij nu voor een natuurverschijnsel wordt gehouden. Het verschil tussen de rollen van man en vrouw is geleidelijk groter geworden en heeft een hoogtepunt bereikt in onze moderne maatschappij waarin de bevolking in sociaal-economische klassen is ingedeeld en waarin het verwerven van rijkdom en macht het hoogste doel is.
In de middeleeuwen werd de vrouw in Europa aan de bezittingen van de man toegevoegd en werd zij zijn eigendom! Het waandenkbeeld van het onderscheid werd daardoor zo sterk dat er nu nog mensen te vinden zijn die argumenten naar voren brengen (dat b.v. de vrouwen verstandelijk minder presteren) voor de stelling dat de man van nature uit geestelijk boven de vrouw uitsteekt.
De zogenaamd 'mannelijke houding' (machismo) is in Latijns-Amerika onlosmakelijk verbonden met het waandenkbeeld van de afhankelijkheid van de vrouw.
'Mannelijkheid' is de valse leer van het overwicht en het geestelijk gezag van de man over de vrouw. Ook buiten de folkloristische kant van de zaak doet deze leer in onze tijd opgeld in die landen waar een klassenmaatschappij bestaat. In de meeste van die landen is het maatschappelijk overwicht van de man ook in de wet vastgelegd of in elk geval een gevestigde instelling geworden.
De 'mannelijkheid' is een onderdrukkings-

ismo
eid)

door hernan san martin

foto rinus de graaff

OF DE MYTHE VAN HET OVERWICHT VAN DE MAN

HERNAN SAN MARTIN is een Chileense maatschappij-onderzoeker en volkenkundige die nu in Parijs woont. Hij heeft in Latijns-Amerika en in Afrika les gegeven aan een aantal universiteiten en voor de VN in Azië gewerkt als een deskundige inzake hoger onderwijs. Van zijn talrijke werken noemen wij: Salud y enfermedad en America Latina: un estudio antropologico, Genezing en ziekte: een volkenkundige studie over Latijns-Amerika, Nosotros los Chilenos, Wij Chilenen, met een voorwoord door Nobelprijswinnaar Pablo Neruda, en El hombre y sus comportamientos: respuesta a Konrad Lorenz, De mens en zijn gedragingen: een antwoord aan Konrad Lorenz.

leer, zoals blijkt uit allerlei gedragingen, vooral op het gebied van economie, arbeid en geslachtelijke omgang. Kernpunt van de leer is de meerderwaardigheid van de man, die op velerlei vlak de gestalte aanneemt van een soort halfgod: hard, gebiedend, gezaghebbend, moedig, strijdbaar, vaderlijk, zelfverzekerd, verleidelijk, polygaam en, uiteraard, ontrouw.

De tegenhanger van dit verschijnsel is de valse leer van de onderworpen vrouwelijkheid. Deze komt vooral tot uiting in de maatschappelijke afhankelijkheid van de vrouw ten opzichte van de man. Volgens deze leer is de vrouw van nature zachtmoedig, onderdanig, toegewijd, moederlijk, een goede, gehoorzame en trouwe echtgenote en iemand die men moet eerbiedigen, al behandelt men haar verder ook in alle opzichten slecht.
In het hierbij afgedrukte overzicht worden de voornaamste kenmerken van deze tweevoudige leer nog eens duidelijk weergegeven. Het overzicht steunt op een aantal enquêtes die wij zelf in verschillende landen van Latijns-Amerika hebben laten uitvoeren. De uitslagen van deze enquêtes zullen binnenkort in Mexico in boekvorm verschijnen onder de titel *El Hombre y sus comportamientos: respuesta a Konrad Lorenz,* De mens en zijn gedragingen: een antwoord aan Konrad Lorenz, door Hernan San Martin en Sarella Henriquez.
Door de bevolking zelf worden deze kenmerken als 'gewoon' en 'natuurlijk' beschouwd. In werkelijkheid zij zij zowel echt als kunstmatig: echt omdat zij bij man en vrouw, uiteraard in uiteenlopende mate, werkelijk aanwezig zijn, en kunstmatig omdat men meent dat zij zijn aangeboren, terwijl zij in feite een verworvenheid van de cultuur zijn. Uiteraard zijn er in deze waanvoorstelling van land tot land verschillen aan te wijzen, al naar gelang de cultuur van elk land, zijn sociaal-economische structuur, de invloed van de godsdienst en de invloed die de verschillende volken in dat land op elkaar hebben uitgeoefend.
Toch blijft de mythe altijd maatschapelijk en economisch bepaald, zelfs onder omstandigheden die daar ogenschijnlijk niets mee te maken hebben. Zo hebben ook de uitdrukkingen 'het sterke geslacht' en 'het zwakke geslacht' wel degelijk een betekenis. Want uiteindelijk wordt de man, in de Latijns-Amerikaanse maatschappij, als produktiekracht veel hoger gewaardeerd dan de vrouw. Op de arbeidsmarkt wordt de man een ander loon geboden dan de vrouw. En met de mogelijkheid om te studeren ligt het ongeveer net zo.
Door de valse leer van de man-vrouw verhouding en de maatschappelijke tenachterstelling van de vrouw zien de meeste vrouwen van Latijns-Amerika, twee of drie landen uitgezonderd, in het huwelijk hun levensdoel. In dit huwelijk weerspiegelt zich, in het klein, de opbouw van de maatschappij met de onderdrukkingsleer van de man en de afgedwongen afhankelijkheid van de vrouw. De man voelt ten opzichte van zijn vrouw en zijn gezin een bezitsinstinct. Hij is in alle opzichten de baas en dat vooral op een gebied dat in Latijns-Amerika uiterst belangrijk is, namelijk de 'eer' van de groep. Hieruit komen weer andere waanvoorstellingen voort, b.v. de eis van de 'zuiverheid' en de maagdelijkheid van de vrouw, een eis die alleen aan vrouw en dochters wordt gesteld, maar niet aan de mannen. In de tijd van de Spaanse kolonisatie is deze toestand, in het zgn. 'Indische recht', in de wet vastgelegd.
Een soortgelijke uitleg van de 'zuiverheid' van de vrouw wordt gevonden in het kastestelsel op Ceylon (Sri Lanka) en aan de kust van Malabar in India. Daar is het zelfs de gewoonte dat meisjes reeds als kind worden uitgehuwelijkt, zodat de 'zuiverheid' door de huwelijksafspraak en de verplichte trouw gewaarborgd is. 'De vrouw bewaart de eer van de man', zegt een spreekwoord uit die streken. En dat klopt aardig met de Latijns-Amerikaanse opvatting. Maar die opvatting wordt niet alleen in Azië en in Latijns-Amerika aangetroffen. Een aantal maatschappij-onderzoekers hebben een studie gemaakt van het begrip 'eer' in Europese landbouwdorpen aan de Middellandse Zee. Daar speelt de 'eer' eenzelfde rol als in Latijns-Amerika, en dan vooral b.v. in landen als Mexico en Colombia.

De belangrijkste kant van die waandenkbeelden over de geslachten is dat zij de vrouw onderdrukken en bij de man ten achter stellen. In het gezin en in de maatschappelijke instellingen worden mannen en vrouwen gevormd en geen eigen persoonlijkheden. De mannen- en de vrouwenrol worden uitgedeeld nog voordat de persoonlijkheid voldoende is ontwikkeld. Het gevolg daarvan is dat de kinderen deze rollen geheel onbewust gaan naspelen, al zullen zij die later als volwassenen misschien weer verwerpen zodra zij het kunstmatige ervan inzien. Dat is dan het ogenblik waarop de onderdrukte vrouw haar ontvoogding begint te eisen.
Het verschijnsel waarover wij schrijven komt ook sterk naar voren in de huwelijksoorzaken. Tussen 1968 en 1970 hebben wij hierover in Chili een groot aantal vrouwen ondervraagd met o.a. de volgende uitslagen:

1. Waarom wilde de Chileense vrouw trouwen?

- Om het ouderlijk huis te kunnen verlaten en vrij te zijn	19%
- Omdat zij zich eenzaam voelde	14%
- Omdat zij bang was een oude vrijster te worden	13%
- Omdat zij dacht dat zij verliefd was	13%
- Onder druk van de ouders	12%
- Omdat zij echt verliefd was	11%
- Om een eigen huishouden te hebben en te leiden	7%
- Omdat zij steun zocht	6%
- Omdat zij moeder wilde worden	5%

2. Waarom wilde de Chileense man trouwen?

- Om zijn mannelijkheid te bevestigen	27%
- Om, als bewijs van zijn mannelijke vermogens, kinderen te hebben	21%
- Om een levensgezellin te hebben die hem in huis kan helpen	14%
- Voor het geld of om zijn stand op te houden	14%
- Uit sexuele aantrekkingskracht	14%
- Uit liefde	7%
- Om andere redenen	3%

Zo ziet men dat de Chileense vrouw meestal trouwt om aan de voogdij van haar ouders te ontsnappen, ook al wordt zij daardoor opnieuw afhankelijk, ditmaal van een echtgenoot. Als huwelijksoorzaken verschijnen ook weer de andere sprookjesbeelden omtrent de vrouw: angst om ongetrouwd te blijven, onderdanigheid aan het gezag van vader of moeder en behoefte aan steun of bescherming, die gevoeld wordt omdat de vrouw denkt zelf onbekwaam te zijn.
De Chileense man draagt van zijn kant de waanvoorstelling van zijn persoonlijkheid uit door als voornaamste reden voor zijn huwelijk op te geven dat hij een gezin wilde stichten, en kinderen hebben, wat moet worden opgevat als een openlijke getuigenis van zijn mannelijkheid, van zijn vruchtbaarheid. Pas in de derde plaats noemt hij zijn levensgezellin, maar dan is het omdat zij zich met het huishouden en de kinderen kan bezighouden.
Dat liefde als huwelijksoorzaak zowel bij de mannen als bij de vrouwen op een van de laatste plaatsen komt is geen toeval. Er blijkt wel uit hoezeer ook de meest persoonlijke gevoelens door een maatschappijstelsel kunnen worden bepaald. En om diezelfde reden kunnen ook de bezitsdrang en andere waandenkbeelden van de kant van de man belangrijker schijnen dan wat de wezenlijke grondslag van het huwelijk zou moeten zijn: de spontane liefdesband tussen man en vrouw.
Welke maatschappelijke en historische werkelijkheid is van deze mythe nu de voedingsbodem? De Latijns-Amerikaanse maatschappij wordt gekenmerkt door economische afhankelijkheid, maatschappelijke onderontwikkeldheid, sterke klassenverschillen, ongelijke kansen voor de verschillende klassen en tenslotte door het bestaan van een waardenstelsel dat, net als het sprookje van de mannelijkheid, door middel van een daarop gericht onderwijs, in het gezin en door pers, radio en tv, overal en altijd naar voren komt.
De bevolking leeft in een staat van vervreemding, in een toestand van *hebben zonder te zijn*. De natuurlijke rijkdommen van Latijns-Amerika worden niet gebruikt voor een harmonische ontplooiing van de menselijke persoonlijkheid. Dat dit deel van de wereld onophoudelijk door vrijheidsstrijd wordt opgeschud is onthullend voor de toestand van vervreemding waarin de grote massa van de bevolking leeft.
In een dergelijke maatschappij en met een waardestelsel waarbij de seksuele voorrechten voor de man tot norm zijn verheven, moet de toestand van de vrouw wel hachelijk blijven. En dat blijkt dan ook op alle gebied; onderwijs, werk, maatschappelijke zekerheid, de universiteit, burgerrechten enz. Uit een onderzoek dat een aantal jaren geleden door de Unesco werd ondernomen bleek dat de vrouw in geen enkel land ter wereld nog wettelijke hinderpalen in de weg staan om te studeren, te werken en aan het maatschappelijk leven deel te nemen. En voor de vorm is dat ook zo. Maar in de praktijk gaat het wel anders.
Van alle landen van Latijns-Amerika staan Cuba, Chili, Argentinie en Uruquay bovenaan wat betreft het aandeel van de vrouwen in het onderwijs en in het beroeps- en maatschappelijk leven. Toch werken in Chili maar ongeveer 25% van alle vrouwen die daarvoor de leeftijd hebben. In 1952 was dat aantal al 25,3% maar in 1970 was het tot 22,4% verminderd. Het aantal buitenshuis werkende vrouwen loopt in Chili dus niet vooruit maar terug, een verschijnsel dat in Latijns-Amerika trouwens algemeen is. Daardoor worden de produktiekrachten onvoldoende ontwikkeld, blijft het werelddeel in een staat van economische afhankelijkheid en staat de ontwikkeling van de maatschappij stil.
Daar komt nog iets bij. Dat een vrouw een baantje heeft betekent nog helemaal niet dat zij ontvoogd is of gelijke kansen zou hebben als de man! De vrouw blijft namelijk aan haar echtgenoot onderworpen en het arbeidsaanbod is voor haar niet hetzelfde als voor hem. Voor de toegang tot het onderwijs en voor de beroepskeuze geldt hetzelfde. Uit de inschrijvingen van vrouwelijke studenten aan de universiteiten van Chili over de laatste tien jaren blijkt dat de meesten van hen zich voorbereiden op onderwijs, maatschappelijk werk, apothekerij of beroepen in de gezondheidszorg. De ongestudeerde beroepen geven hetzelfde beeld te zien: meer dan de helft van de vrouwelijke arbeidskrachten werkten in enkele zgn. 'vrouwelijke' bedrijfstakken: winkels, dienstverlening, textiel- en voedingsindustrie.
De economische afhankelijkheid van de vrouw en heel het waandenkbeeld van haar minderwaardigheid ten opzichte van de man houdt dus rechtstreeks verband, niet met het feit dat zij een vrouw is, maar met de economische gesteldheid van het land.
Dat vrouwen niet of te weinig aan het maatschappelijk leven van hun land deelnemen ligt dus niet aan een of andere geestelijke of lichamelijke reden die uit haar vrouw-zijn zou voortkomen, maar aan allerlei maatschappelijke oorzaken. Het verzet dat op het ogenblik onder jongeren en vrouwen in de wereld heerst, is juist een reactie tegen deze uit het verleden gegroeide 'maatschappij der volwassen mannen'. In deze maatschappij eisen jongeren en vrouwen thans hun rechtmatige plaats op. Het gaat hierbij niet om een tegenstelling tussen generaties of geslachten en nog minder om een tegen de volwassenen gerichte agressiviteit, zoals de Weense onderzoeket Konrad Lorenz meent, maar om de rechtvaardige eis van een reusachtige massa van de bevolking, die geen kans krijgt haar rechten en verantwoordelijkheden uit te oefenen.
Wat de zaak zo verward maakt is dat wij in deze tijd een soort schijn-ontvoogding van de vrouw meemaken: van de valse voorstelling van de mannen en vrouwenrol worden een paar oppervlakkige trekjes verzacht. Maar de echte vrijheid wordt daarmee niet verkregen. En er kan ook geen echte ontvoogding van de vrouw bestaan zolang ook de man niet ontvoogd is. Zolang er dus geen ontvoogding is voor héél de, in vervreemding levende, bevolking in dit gedeelte van de wereld.
Niet door hun ouderlijk huis te verlaten voor een huwelijk zullen de vrouwen hun vrijheid veroveren, noch door in loondienst te gaan werken op een of ander kantoor of fabriek, waar zij dezelfde dagelijkse sleur zullen vinden als bij hun taken als huisvrouw.
Op een desbetreffende vraag antwoordde de bekende Marcuse:
'Als men zegt dat vrouwen hoe dan ook buitenshuis een baantje moeten gaan zoeken, dan vraag ik mij af of men wel het recht heeft dit een bevrijding te noemen. Wat men hiermee bereikt is dat nog eens duizenden en duizenden vrouwen, meer dan acht uur per dag, als secretaresse een stomme tekst, door stomme bazen over stomme dingen gedicteerd, zitten uit te tikken of als arbeidsters aan een montageband staan te werken. Dat is geen bevrijding'.
De vrouw kan alleen vrij zijn in een vrije maatschappij. Maar om daartoe te komen moeten er ook vrije mannen zijn. De maatschappelijke vraagstukken zijn voor vrouw en man dezelfde. De bevrijding der beide geslachten van hun afhankelijkheid, hun waandenkbeelden en vervreemding, is dus een gemeenschappelijke zaak die zij tesamen tot een goed einde moeten brengen.

Konflikten ontstaan (vaak) op basis van belangentegenstellingen

PRATEN over partisipashon

KORT VERSLAG
van de vergadering van de commissie protocol regering / VLC-VLA op 14 juni 1975

Aanwezig de leden J. A. Abraham (voorzitter), W. U. Curiel, L. Halley, D. E. Henriquez, G. R. Hermans, G. Herrera, H. Lopez, A. J. Muyale, G. D. Peterson, F. B. Tromp, J. Veeris en W. J. de Vries, alsmede de secretaris R.R. van Breet.

De voorzitter opent de vergadering en deelt mede dat in een gesprek met de minister van onderwijs is afgesproken dat op vrijdag 20 juni 1975 een vergadering gehouden zal worden tussen de minister en de vakbonden van leerkrachten over het advies van deze commissie m.b.t. de instelling van een commissie voor georganiseerd overleg voor de bijzondere rechtstoestand van het onderwijzend personeel.
De vraag wordt opgeworpen of de regering vóór 20 juni voldoende voorbereid zal kunnen zijn om dan reeds met de vakbonden te vergaderen, vooral omdat de regering intern overleg zal moeten plegen over het advies van deze commissie (Curiel). Misschien is het zo dat de bevoegdheid om met de vakbonden over het advies van deze commissie overleg te plegen aan de minister van onderwijs gedelegeerd is (Abraham); dit kan niet, bij een dergelijk overleg moet de minister-president aanwezig zijn (Curiel).

Gelijke vertegenwoordiging

N.a.v. het standpunt van de vakbonden dat men blijft staan op het principe van een gelijke vertegenwoordiging van de overkoepelende organisaties van de diverse eilandgebieden, omdat de vakbonden elkaar als gelijke accepteren en niet onderling verdeeld willen worden door een bepaalde zetelverdeling, omdat het achterblijven van Bonaire en de Bovenwinden wellicht juist een gevolg is van het feit dat zij hun stem tot nu toe minder krachtig hebben kunnen doen klinken (dit laatste n.a.v. de opmerking van de heer Curiel dat een ruimere vertegenwoordiging van Aruba en Curacao gerechtvaardigd is, omdat deze eilandgebieden meer takken van onderwijs kennen) en omdat in deze principiële zaak de financiële konsekwenties niet de doorslag mogen geven, wordt art. 109B vervangen door art. 2 lid 1 van het ontwerp-Halley, met dien verstande dat de verdeling 2-2-1-1 uit het oorspronkelijk ontwerp vervangen wordt door de verdeling 2-2-2-2.

Benoeming voorzitter

De heer Hermans deelt mee dat art. 102 lid 3 LMA is gehandhaafd omdat getracht is m.b.t. de benoemingsprocedure van de voorzitter en zijn plaatsvervanger aan te sluiten bij de LMA, m.a.w. het voorstel om de voorzitter uit een voordracht van drie te doen benoemen is niet overgenomen.
De vakbonden verklaren grote bezwaren tegen deze afwijking te hebben en de heer de Vries stelt voor om art. 102 lid 3 LMA te vervangen door art. 2 lid 2 van het ontwerp-Halley. De voorzitter merkt naar aanleiding hiervan op dat in het overleg in de 'Grote Vergadering' (d.i. regering en vakbonden) gesteld is dat deze commissie zich moet richten op een voorstel dat **haalbaar** is en het voorstel om de voorzitter van het overlegorgaan uit een voordracht van drie te doen benoemen is niet haalbaar, de vraag is dan of de benoemingsprocedure voor de voorzitter voor de vakbonden van zo'n groot belang is dat zij dit tot een breekpunt willen laten uitgroeien.
Van vakbondszijde legt men er de nadruk op dat men absoluut wil vermijden dat de regering via de voorzitter een luisterpost heeft in het overlegorgaan, ook bij het intern overleg tussen de leden (dus bij afwezigheid van de regeringsgemachtigden).
Van de zijde van de vertegenwoordigers van de regering legt men er de nadruk op dat het bizonder wenselijk is dat de voorzitter een neutraal persoon is.
Het compromisvoorstel van de heer Curiel inhoudende dat **de voorzitter en zijn plaatsvervanger na overleg met de bonden door de gouverneur worden benoemd'** wordt aanvaard. Art. 102 lid 3 LMA (deel uitmakend van art. 109C) zal in deze zin veranderd worden.

B.C.

Art. 109H regelt de instelling van eilandelijke overlegorganen en is analoog aan art. 109 LMA. Opgemerkt wordt dat de instelling van nieuwe eilandelijke overlegorganen konsekwenties zal hebben voor de bestaande onderwijskontaktcommissie. Van de an-

dere kant is het echter zo dat de juridische basis van deze kontaktcommissie aanvechtbaar is en dat het B.C. niet verplicht is deze kontaktcommissie te horen. Daar er geen bezwaren tegen art. 109H zijn, wordt dit artikel ongewijzigd aangenomen.

Konfliktregeling

Na deze bespreking van het ontwerp-Hermans vraagt de voorzitter of men naast deze regeling van het overleg ook niet tevens kan komen tot een institutionalisering van de konfliktregeling, in die zin dat de betrokken partijen in het konflikt zich binden om overleg te plegen voordat overgegaan wordt tot daadwerkelijke aktie. Eerder al heeft de voorzitter een dergelijk voorstel geformuleerd (en wel in de 'Nota omtrent de regeling van de inspraak' p. 3/4 waar te lezen staat 'Bij het ontstaan van een arbeidsgeschil dient een vakbond alvorens tot aktie over te gaan de voorzitter te verzoeken binnen twee maal 24 uur een vergadering van het overlegorgaan bij elkaar te roepen. Ditzelfde geldt voor de regering en de werkgeversorganisaties. De voorzitter is verplicht gehoor te geven aan dit verzoek. Het verzoek wordt ingediend via de secretaris. Indien de voorzitter afwezig is, dient de secretaris de vergadering bij elkaar te roepen en te leiden. Hij kan in dat geval een ander aanwijzen om zijn werkzaamheden als secretaris tijdelijk over te nemen. Een lid kan overgaan tot acties pas na de tweede ronde van de vergadering. Deze tweede ronde dient minstens binnen 24 uur na de eerste ronde plaats te vinden'. Dit voorstel is ingegeven n.a.v. zijn persoonlijke ervaringen dat konflikten onnodig ontstaan op basis van kommunikatiestoornissen.

De heer Lopez merkt op dat voorwaarde voor een betere konfliktregeling het schrappen van de art. 374 a, b en c uit het Wetboek van Strafrecht is, waardoor de ambtenaren de vrijheid om te staken krijgen, in dat geval ligt de beoordeling over de rechtmatigheid van een staking bij de rechter. De heer Curiel merkt op dat het niet binnen de taak van deze commissie ligt om de regering voor te stellen het stakingsverbod voor ambtenaren af te schaffen, ook niet op basis van het recht van initiatief aan deze commissie toegekend. De ontwikkelingen zijn ook zodanig dat de regering de art. 374 a, b en c niet snel zal afschaffen, (ook gezien de sleutelpositie van een deel van het ambtenarenkorps).

Naar het oordeel van de heer Halley kan schrapping van de betreffende artikelen pas plaats vinden indien de discipline binnen en de prestaties van het ambtenarenkorps verhoogd zijn.

De heer de Vries merkt op dat bepaalde konflikten ontstaan omdat de motieven van een bepaalde maatregel niet in het overlegorgaan besproken kunnen worden (w.o. de politiek van bewaking van de betalingsbalans als motief voor het indexeringsvoorstel 4C). Opgemerkt wordt dat inzoverre konflikten ontstaan t.g.v. kommunikatiestoornissen de instelling van een GO-L met een feedbackprocedure een grote stap in de richting van konfliktvermijding betekent, maar dat van de andere kant niet vergeten moet worden dat konflikten (vaak) ontstaan op basis van belangentegenstellingen en deze konflikten kunnen niet vermeden worden door instelling van overlegorganen en/of permanente commissies van goede diensten.

Gezien het feit dat de leden van deze commissie elkaar niet kunnen vinden wat het voorstel voor institutionalisering van konfliktregeling betreft, wordt de discussie over dit voorstel gesloten.

Onderwijsraad

De voorzitter stelt de instelling van een 'overlegorgaan voor onderwijskundige zaken' (c.f. protocol pt. 4b) ter diskussie.

Ter tafel liggen de landsbesluiten houdende algemene maatregelen die de instelling van de SER (P.B. 1970, No. 136) en de wijzigingen in het oorspronkelijk besluit (P.B. 1971, No. 24 en P.B. 1973 No. 204) regelen, alsmede een memo van de hand van de heer Hermans die de wijzigingen aangeven die in de genoemde landsbesluiten aangebracht zullen moeten worden, om te komen tot een ontwerp-landsbesluit regelende de instelling van de Onderwijsraad Nederlandse Antillen; de voorzitter brengt deze stukken in bespreking.

De heer Curiel merkt op dat wettelijk er nog steeds een Onderwijsraad bestaat, de heer de Vries stelt daar tegenover dat in de nieuwe onderwijswetgeving het horen van dit orgaan geschrapt is, dit, aldus de heer Tromp, omdat de Onderwijsraad na haar beginperiode (begin jaren '60) niet meer funktioneerde.

Gevraagd wordt wie de leden waren en hoe zij in de raad benoemd werden; de heer Curiel geeft ten antwoord dat de voorzitter en de leden door de minister van onderwijs benoemd werden, opgemerkt wordt dat juist dit wellicht de reden is dat de Onderwijsraad niet meer funktioneert.

De voorzitter stelt voor het memo van de heer Hermans in bespreking te nemen.

De voorzitter stelt dat ofschoon de leden niet kunnen komen tot een konkretisering van het begrip 'belangrijke onderwerpen betreffende de onderwijsorganisatie' (mede als gevolg van de kompetentieverdeling tussen het land en de eilandgebieden die niet geheel inzichtelijk is voor de leden), de leden wel de formulering uit de memo kunnen aanvaarden en de nadere uitwerking voorlopig opschorten. Dit voorstel wordt aanvaard.

Wie in de raad?

Punt 3b: de organisaties die in de Onderwijsraad vertegenwoordigd zullen zijn: van vakbondszijde brengt men de reeds eerder geuite bezwaren, tegen vertegenwoordiging van de schoolbesturen in de Onderwijsraad naar voren, ditmaal geïllustreerd met citaten uit de 'Rooms-Katholieke Onderwijs Encyclopedie' (?), de bezwaren richten zich op het feit dat schoolbesturen administratieve organen zijn, dat hun 'onderwijskundige inbreng' zich beperkt tot het levensbeschouwelijk aspekt van het onderwijs, dat schoolbesturen in feite ondemocratische instellingen zijn (vanwege hun coöptatiesysteem), dat schoolbesturen niet het belang van het kind, maar van een maatschappelijke (religieuze) groepering voorstaan, dat schoolbesturen vanwege hun afhankelijkheid van de overheid i.v.m. de subsidie, zich minder onafhankelijk m.b.t. onderwijskundige zaken kunnen opstellen en dat schoolbesturen werkgevers zijn en als zodanig 'aan de andere kant van de tafel behoren te zitten'. Van de kant van de vertegenwoordigers van de regering wordt gepleit vóór vertegenwoordiging van de schoolbesturen omdat deze (net als de onderwijzersorganisaties en ouderorganisaties) belangengroepen zijn (b.v. m.b.t. subsidieregelingen), omdat zij wel degelijk een onderwijskundige inbreng (kunnen) hebben, maar vooral omdat de funktie van de Onderwijsraad de voorverwerking van eisen (m.b.t. de inrichting van het onderwijssysteem) is.

Van vakbondszijde vraagt men opheldering over de zgn. kroonleden. De heer Hermans antwoordt dat het opnemen van kroonleden analoog aan de regeling van de SER is en gebaseerd is op de gedachte dat de schoolbesturen, onderwijzersorganisaties en ouderorganisaties vertegenwoordigd worden vanwege het feit dat zij belangenorganisaties zijn en dat daarnaast onafhankelijke deskundigen (b.v. gepensioneerde leerkrachten) vertegenwoordigt dienen te zijn. Daar deze kroonleden door de regering benoemd worden, zijn de vakbonden tegen opneming van de kroonleden.

Daar de leden ook in deze diskussie niet tot een gezamenlijk standpunt kunnen komen, gaat de voorzitter over tot de bespreking van de resterende punten van het memo.

Punt 4: 'de minister van onderwijs kan waarnemers aanwijzen', de heer Henriquez vraagt of ook andere organisaties waarnemers kunnen aanwijzen, b.v. dat vooruitlopend op vertegenwoordiging van studentenorganisaties, deze organisaties waarnemers zenden. De heer Hermans antwoordt dat art. 11 lid 1 van het SER-besluit de mogelijkheid opent dat anderen tot de beraadslagingen in de vergaderingen van de Raad worden toegelaten indien dit de Raad gewenst voorkomt.

Punt 5: publikatie van de adviezen. De heer Herrera stelt voor om van de in het SER-besluit genoemde termijn van dertig dagen af te wijken. Om dezelfde reden waarom men deze termijn in de regeling van het GO-L rechtspositionele zaken heeft gehandhaafd, vinden de leden dat deze termijn ook in de regeling van de Onderwijsraad gehandhaafd dient te worden.

Aan het eind van de vergadering blijkt dat bij de hele diskussie over de Onderwijsraad de vertegenwoordigers van de regering uitgegaan zijn van de premisse dat deze Raad veel meer het karakter van een adviesorgaan zal hebben (zoals de SER) en niet het karakter van een overlegorgaan tussen werkgever en werknemer (zoals het GO-L rechtspositionele zaken), daarom heeft men het SER-besluit als model genomen. Van vakbondszijde is men er juist van uitgegaan dat de Onderwijsraad analoog aan het GO-L rechtspositionele zaken zal worden, dus met overleg tussen de leden en regeringsgemachtigden, dit alles ingevolge pt. 6 van het protocol.

Afspraken: de ontwerp-landsverordening betreffende de commissie voor georganiseerd overleg voor de bijzondere rechtstoestand van het onderwijzend personeel wordt gewijzigd zoals afgesproken in de vergadering en toegezonden aan de regering met het oog op de vergadering van vrijdag 20 juni a.s. Een besluit regelende de instelling van de Onderwijsraad Nederlandse Antillen wordt ontworpen en aan de commissieleden toegezonden. Er zal nog nader bekeken worden of en wanneer de commissie opnieuw vergadert.

Werkzaamheden

van het hoofdbestuur gedurende juli/augustus

8 JULI:
Vergadering over Onderwijskongres van de V.L.A.

10 JULI:
(20-24 okt.) Planning verschillende taken

12 JULI:
Hoofdbestuursvergadering. Spoedvergadering n.a.v. telegram min.-pres.
Evertsz over indexering.
Voorstel Evertsz: eind juli voorschot uitbetalen (f 48,— ongeh. en f. 60,— geh.).
Standpunt bestuur: staan op besprekingen volgens inspraakprocedure. Wil liever geen voorschot, maar wel definitieve regeling afwachten.

14 JULI:
Vergadering van de Arubaanse vakbonden met min. Pourier over het vaststellen van een pakket maatregelen ter bestrijding van werkloosheid, inflatie en ter verbetering van de betalingsbalans.

15 JULI:
Vergadering van werkgroep "zittenblijven" die het kongres (thema zittenblijvers en oplossingen) moet voorbereiden.
Vergadering met het B.C. informeel — ter kennismaking — plannen wederzijds bespreken.
Vergadering van de Arubaanse vakbonden: opstellen van een pakket maatregelen door de bonden.

17 JULI:
Bespreking met de SKOA: plaatsing leerkrachten met name n.o.-krachten.
Vervolg vergadering Arubaanse vakbonden.

22 JULI:
Bespreking vakbonden-bedrijfsleven-min. Pourier.

24 JULI:
Vergadering werkgroep "zittenblijven".

25 JULI:
Vergadering Arubaanse vakbonden: bestudering pakket maatregelen van de regering. Opstellen van tegenvoorstellen.

28 JULI:
Bespreking vakbonden-bedrijfsleven-min. Pourier.

Vanaf 4 augustus elke avond 18.00 uur dagelijks bestuursvergaderingen.

4 AUGUSTUS:
Rooster van werkzaamheden opstellen.

5, 6 en 7 AUGUSTUS:
Planning studieweekend voor kontaktpersonen.

11 AUGUSTUS:
Vergadering met de redaktie van Vorm.

12 AUGUSTUS:
Vergadering met B.C.
1. *Invoering Papiamento|spelling.*
2. *Internationale kongressen| V.L.A.-kongres.*
3. *Invoering van nieuwe inspraakprocedure op eilandsniveau.*
4. *Beurzenbeleid: mogelijkheid tot het opnemen van een vakbondslid in de advieskommissie.*

Verslaggevers
A. THIE
C. HEIJ

fotograaf
J. COUMANS

VERSLAG OVER EEN TOCHTJE NAAR DE AVES EILANDEN

In de middag van 4 februari '75 vertrokken per ALM 6 onderwijsmensen van Aruba naar Curacao. In Curacao werden deze personen door een bevriende onderwijzer opgevangen en naar een vissersboot gebracht om een tocht naar de onbewoonde Aves-eilanden te maken.

Een oplettende toeschouwer zou alleen de bagage opgevallen zijn. Deze bestond namelijk uit grote cans, kamera's en een paar grote dozen.

Het doel van deze expeditie was:

1. zien hoe wij verwende mensen ons konden redden, wanneer we afhankelijk waren van de zee.
2. Waarnemingen doen op het gebied van flora en fauna.

Achteraf gezien kunnen we stellen, dat de tijd, die nodig was om het eerste doel te bereiken, veel te kort was. Hierbij kwam nog de grote hoeveelheid voedsel, die meegenomen was, zodat we eigenlijk niet zelf hoefden te vissen en geen problemen met water en dergelijke hadden. Eveneens hadden de verschillende vrouwen bij het inpakken extra voedsel meegegeven. Om dit doel dus maar enigszins te benaderen hadden we op zijn minst 14 dagen op ons eiland moeten blijven zitten.

LOKATIE

De Aves-eilanden liggen 70 mijl van Curacao en zijn alleen te bereiken met een boot. Vroeger waren het bekende visgronden, waar vooral carcó (Strombus gigas) en kreeft gevist werd. Enorme hopen carcó wijzen op de roofbouw van vroeger. Ook werd er kalk gebrand en houtskool gestookt. Op één van de eilandjes, Devils' Key genaamd, wonen een aantal vissers, die dagelijks nog honderden carcó's en tientallen kreeften uit het water halen en deze in kleine bootjes naar Venezuela brengen of aan voorbij varende vissers verkopen. Wij maakten op een avond zo'n transaktie mee. Het eiland waar wij ons bivak hadden opgeslagen, wordt "Holland" genoemd en maakt deel uit van het grote hoefijzer-vormige atol van eilanden en riffen.

De eerste nacht voeren we van Curacao naar Bonaire en kreeg één van ons door het woelige water last van zeeziekte. Dit is een vervelende kwaal, die vooral optreedt, wanneer een bootje stil ligt om bijvoorbeeld vis binnen te halen. De kwaal wordt nog bevorderd door:

1. Het hobbelen van de boot,
2. de lucht van de diesel-uitlaatgassen,
3. de stank van de binnengehaalde vis en vooral
4. door een ander die alvast luidruchtig met braken begonnen is.

Sommigen van ons hebben dit mogen ervaren.

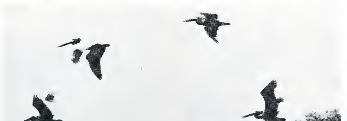

Diep in de nacht kwamen we in Bonaire aan. De meesten voelden er niet veel voor om de nacht aan boord door te brengen en spreidden het matje op de porche van hotel Zeezicht. In een slaapzak op bovengenoemde porche sliep heerlijk en daardoor werden we pas laat wakker.

De kapitein wachtte op Bonaire op iemand, die zijn koelinstallatie zou repareren. Toen deze monteur niet op kwam dagen tuften we om 10 uur weer verder richting Aves. Onderweg werd gevist d.w.z. men had tijdens het varen een lijn achter de schuit. Wanneer men onderweg fregatvogels (Fregate magnificus) of boobi's zag jagen op vliegende vis, dan werd ijlings daarheen gestuurd en werden er reusachtige vissen gevangen. Zo vingen ze op de eerste dag: 2 kleine tuna's, 1 jaro, 7 flinke dorado's van het vrouwelijke geslacht en 3 dorado's van het mannelijk geslacht, die in vaktermen kabisjots worden genoemd. Bij elkaar zo'n 300 kg. vis.

Omdat de visplaatsen, die door vogels aangegeven werden, niet precies op onze vaarroute lagen, zwalkten we van links naar rechts. Ook dit bevordert de zeeziekte. Zo gauw er een vis aan boord was werden uit de maag van de gevangen vis de half verteerde vliegende vissen gehaald en in een emmer gestopt om weer als aas te dienen. Dat betekende dat er regelmatig een emmer halfrotte vis onder je neus stond. Het vissen

aan boord is een zeer harde bezigheid. Tijdens onze tocht werd er door de vissers bijna niet geslapen en stonden ze als of ze met hun voeten aan de vloer vast gelijmd waren op en in de boot. Wij hadden de grootste moeite ons m.b.v. armen en benen rechtop te houden.
Net voor het donker kwamen we op ons eiland aan. Snel werden de spullen van boord gehaald en werden de tenten opgezet. Onze Curacaose gids Kees van Velsen bleef ook op het eiland. De volgende dag liepen we met vier man het eiland rond. Via een strand, een rifwal en langs baaien begroeid met mangroven deden we er ongeveer 8 uren over. De meeste tijd was nodig om langs de mangroven te lopen. Soms moesten we uren door het water waden, waarbij het water meestal tot kniehoogte stond. Vlak langs de inhammen echter zakten we weg tot schouderhoogte. Onze kamera's moesten we dan in een plastic zak doen en boven ons hoofd houden. De eerste baaien zwommen we over, maar nadat we Portugese oorlogschepen (Physalia physalis) voorbij hadden zien drijven, durfden we de brede stukken niet meer over te steken. In totaal werden 6 van deze gevaarlijke "Portugese man-of-war-kolonies" waargenomen.

VOGELS

Op onze tocht kwamen we verschillende vogels tegen. Toch viel hun aantal ons tegen. Afgaande op de naam Aves, hadden we meer verwacht. Door ons werden de volgende vogels waargenomen: plm. 80 pelikanen (Pelecanus occidentalis). Deze waren gedeeltelijk in bruidskleed en zullen waarschijnlijk in de uitgestrekte mangrovevegetatie broeden. Plm. 60 boobies (Sula leucogaster). Zij vissen op zee en slapen langs de kust. Hier konden we ze 's morgens waarnemen op de koraalpuinwallen. Op de andere eilanden slapen ze meestal in spleten van steile rotsen. Vermoedelijk broeden deze dieren op een serie rotsachtige eilanden in de buurt. Wij hebben geen broedgevallen waargenomen.
12 steltkluten (Himantopus himantopus) w.o. enkele jonge exemplaren,
5 grote zilverreigers (Egretta alba), die in prachtkleed waren, waarbij de verlengde rugveren opvielen. Ook hier zijn het individualisten, die je altijd alleen vindt. Hun reakties en nerveus kwaakgeluid doet vermoeden, dat ze op de Aves broeden.
Andere vogels die we in kleine aantallen tegen kwamen waren: oeverzwaluw (riparia riparia), kleine geelpootruiter (Tringa flavipes), grote geelpootruiter (Tringa melanoleuca), kleine groene ruiter (Butorides viriscens), zilverplevier (Pluvialis squatarola), moffie (Tiaris bicolor), bontbekplevier (Charadrius hiaticula), strandplevier (charadrius alexandrinus), 1 slechtvalk (Falco peregrinus); dit is een typische gast uit Noord-Amerika, die hier de winter komt doorbrengen. Zijn voedsel bestaat uit geelpootruiters, steltkluten en duiven. Strandloper (Calidris spec), Royal tern (Sterna maxima).
Van bovengenoemde vogels werden slechts kleine aantallen waargenomen. Opvallend was het ontbreken van parkieten. Langs de zuidwestkust vonden we 4 dode pelikanen en 5 dode boobies.

PLANTEN

De plantengroei bestond voor een groot deel uit een harde grassoort met irritante stekelige vruchtjes. Langs de kust groeiden mangroven, terwijl er verder op het land de dominante soorten: mangel blancu (Conocarpus erecta), tabacu di picador (Tournefortia gnaphalodes), bai no bolbe (strumfia maritima), banana di rif (Sesuvium portulacastrum) met blaadjes gekleurd van groen, donkerrood tot paars. Verder nog enkele zoutminnende grassoorten.
We vonden maar een klein groepje bladkaktussen. In het algemeen was er een behoorlijke vegetatie, hoewel niet rijk aan vele soorten.

ZOOGDIEREN

Het enige zoogdier dat waargenomen werd was een rat (Rattus spec). Vermoedelijk door schepelingen meegevoerd.

LAGERE DIEREN

Langs de kust, op de kant en in het ondiepe water liggen vele carcó's (strombus gigas). De meeste schelpdieren waren leeg, hoewel we met snorkelen ook wel levende vonden. Op de koraalpuinwal aan de zuidkust vonden we mooie aangespoelde exemplaren van: triton (Charonia variegata), tepelhoorn (Tonna maculosa), cowrie (Cypraea zebra) in diverse variëteiten.

Opvallend is dat op de Aves een hagedis voorkomt die zwart is. Eveneens zijn er grijs-zwarte exemplaren. Vermoedelijk zijn de grijze dieren de wijfjes en de zwarte de mannetjes. Deze diertjes zijn zeer tam en eten letterlijk uit de hand.

SNORKELEN

Op snorkelgebied is er ook wel wat te doen, hoewel het geheel niet op kan tegen Bonaire. Onder water kwamen we grote velden zeegras tegen met vele carcó's. De keien waren begroeid met koraal en de koraalvissen hadden behoorlijke afmetingen. Er was veel variatie in vissoorten. Flinke stekelroggen (Dasyatis americana) zwommen rond in de ondiepe lagoenen. Vermoedelijk zijn deze lagoenen broedplaats van vis. Wat snorkelen betreft hadden we nog wel wat andere delen van het eiland willen exploreren.

ALGEMEEN

Op het eiland Holland staat een ruïne van een kalkoven en waren eveneens resten van een huisje te zien en een spoorrail. De andere eilanden zijn op één na onbewoond. Op het eiland met de drie palmen, Devils' Key, wonen een aantal vissers, die kreeft en carcó vangen. Hon-

derdduizenden schelpen liggen overal verspreid en het is verstandig dat de Venezolaanse regering het leegvissen en roofbouw plegen aan banden gelegd heeft. Onze kapitein was een voorzichtig man en had alle vergunningen, maar door het ontbreken van kontrole zullen vele vissers t.z.t. wel weer gaan vangen. Vooral de Japanners, die met netten, zenders en m.b.v. elektronische opsporingsapparatuur buiten de terrotoriale wateren vissen, plegen roofbouw. De drijfbollen van hun netten worden door sommige vissers kapot geschoten, maar de vangst gaat door.

Een deel van onze tijd werd ook besteed aan het fotograferen van vogels, vissen en de omgeving. Eveneens werd een visbarbecue gehouden en genoten we van de sopi cai cai, die gemaakt wordt van de delen van het spijsverteringskanaal van de vis. Ook op het gebied van koken was Kees van Velsen onmisbaar. De laatste dag hadden de vissers zoveel gevangen, dat ze de boot aanlegden, hun gezouten en gedroogde vis inscheepten en vrij plotseling wilden vertrekken. Ze wilden nog even naar een ander eiland om 600 carcó's en 55 kg. kreeft te halen. We kwamen daar om 7 uur in het donker aan. De carcó's moesten nog schoongemaakt worden. D.w.z. de dieren lagen in een met kippegaas afgezet stuk water. Eén man slaat er met een kleine pikhouweel een gat in. Een ander haalt er m.b.v. een mes het dier uit en werpt dit dier in een mand en de schelp wordt op een hoop gegooid. Af en toe wordt de mand op het land geleegd. Dan wordt er uit de dieren het maag-darmkanaal gehaald. Dit gebeurt met de handen, die ruw gemaakt worden met zand. Vervolgens worden er 50 dieren aan een ijzerdraad geregen. Het duurde dik twee uur, voordat 6 man de zaak afgewerkt hadden. We hielpen een handje met het schoonmaken. Toen dit karwei geklaard was werden de kreeften in twee jute zakken gedaan en konden we aan boord. Wie nog gave voeten had, kwam nu aan de beurt om tenen te vernielen door in het donker over carcó's te lopen. Zo kon men bij het inladen rauwe kreten horen. Na elven vertrokken we en voeren in één ruk naar Curacao. De terugreis duurde 8 uren en de zee was gelukkig rustig. Dit keer was er dan ook niemand zeeziek. Wel was er iemand, die er beroerd uitzag, maar dat kwam omdat hij zijn tweede pijp ook verloren had.

Op Curacao was de familie Van Velsen weer onmisbaar. Els verzorgde ons als een vorst en Kees regelde het een en ander met de vissers.

Rest ons nog het hoofd van de Brionschool en de inspektie van Curacao te bedanken voor hun welwillende medewerking. Onze dank gaat ook uit naar de familie Van Velsen en de vissers.

Ook het transport naar Aruba verliep vlot, d.w.z. de ALM zou wat organisatie betreft nog wat van ons kunnen leren, want als eentiende van de ALM-organisatie zo was als de onze, zouden er geen problemen zijn.

Rekapitulerend kunnen we zeggen, dat onze tocht ons geleerd heeft hoe dergelijke ondernemingen in de toekomst geregeld moeten worden. Het is jammer dat de tijd te kort was voor wat meer wetenschappelijk werk. Persoonlijk hadden we behoefte aan nog 10 dagen.

